

STOFEDUKATION

Stofedukation betyder, at man formidler stofviden som led i behandlingen. Nu er der udviklet en guide til formålet.

At tage usikkerheden alvorligt

AF THOMAS LUND

Klienter søger ofte viden om konsekvenserne af deres stofbrug. Særligt ved den første henvendelse og i den første fase af behandlingen er der mange spørgsmål og megen usikkerhed: Er jeg ved at blive sindssyg? Kan jeg få et 'normalt liv'? Er det mig, der er noget galt med? Kan jeg overhovedet gøre noget ved mit misbrug?

Det er denne angst og usikkerhed, som skal tages alvorligt. At tage alvorligt betyder at give fagligt velfunderede svar. Det kan være konkrete svar på stillede spørgsmål. Men det kan også være en mere offensiv brug af stofedukation. Guiden er udviklet med henblik på en sådan offensiv brug. I guiden er der således en række temaer for henholdsvis hash og stimulerende stoffer. Det betyder, at det er behandleren, der sætter en dagsorden, tager et ansvar ud fra den omfattende viden, behandlingssystemet har om stofferne og det at gå i behandling.

Et konkret eksempel

Et af modulerne vedrørende stimulerende stoffer hedder: 'Afgiftning/abstinenser'.

I modulet er der først noget konkret baggrundsviden om, hvordan et afgiftningsforløb typisk vil forløbe. Denne viden kan man formidle til en klient, der måske allerede er i gang med at blive afgiftet, som skal til det eller simpelthen har dyrekøbte erfaringer med afgiftninger.

Simpel formidling af viden kan sjældent stå alene, hvis man skal have indsigt. Derfor er der i alle modulerne kon-

krete, visuelle skemaer og andet, som involverer klienten. I modulet om afgiftning/abstinenser er der et skema med en række afgiftningssymptomer knyttet til forskellige faser i afgiftningen. Klienten får udleveret skemaet og skal gennem afkrydsning 'score' sig selv: Hvilke symptomer kender han/hun til?

Efterfølgende er der et konkret medie for diskussion af afgiftning og abstinenser: Hvad betyder de kryds, du har sat? Hvordan følte det? Igennem denne diskussion kan klienten dels få sat ord på de hidtidige erfaringer med afgiftning, og behandleren kan perspektivere oplevelserne med mere generel viden. Hermed bliver de særlige personlige oplevelser taget alvorligt, men bliver samtidig forbundet med almene forhold omkring afgiftning/abstinens/tolerans-/halveringstid o.l.

Det terapeutiske rationale i stofedukation

Stofedukation kan ideelt set være med til at få lagt tingene på de rette hylder. Få ordnet, kategoriseret og begrebsliggjort oplevelser og tanker, så de ikke skaber et udifferentieret kaos, men en forståelig sammenhæng.

I ovenstående eksempel er der en god mulighed for, at klienten oplever, at samtalen er relevant for hans/hendes situation. Relevant fordi det er klientens egne oplevelser, der har været udgangspunktet. Oplevelse af relevans øger muligheden for læring.

Hvis det er lykkedes behandleren at give klienten et billede af et afgiftnings-

forløb, har klienten også fået noget konkret at forholde sig til, hvis han/hun forsøger at blive stoffri. Klienten har fået en tilnærmelsesvis prognose for udvikling og afvikling af abstinenser. At få en prognose giver sikkerhed for, at der er lys for enden af tunnelen. Og det er mindre hårdt at kæmpe sig op ad bakke, hvis man ved hvornår, man når toppen.

Stofedukation kan også have den sideeffekt, at klienten får tiltro til behandleren, fordi han/hun har en brugbar viden. Det kan godt være, at behandleren ikke har prøvet de samme ting som klienten, men behandleren besidder ikke desto mindre en ophobning af erfaring og viden, der kan perspektivere klientens individuelle oplevelser.

Stofedukation i praksis

I udgangspunktet er stofedukation en intellektuel kommunikation, som nogle klienter (og andre i øvrigt) ikke vil føle sig hjemme i. For at gøre det komfortabelt for disse klienter, bør man mindske undervisningspræget og øge inddragelsen. Man må ikke tro, at man skal være lærer i traditionel forstand, fordi man skal stofedukere!

Man kan undervise klienten individuelt, i gruppe, ad hoc - og man kan undervise pårørende. Det væsentlige er at tilpasse formen til den aktuelle målgruppe og ikke være for ambitiøs på deres vegne.

Ad-hoc undervisning er den mindst strukturerede form for stofedukation. Ad-hoc betyder, at man inddrager elementer af stofedukation, når det er pas-

THOMAS LUND,
PROJEKTANSAT I KØBENHAVNS KOMMUNE



DET SVÆRE BLIVER LETTERE AT UDHOLDE, NÅR MAN HAR EN PROGNOSE FOR UDVIKLING / AFVIKLING AF SYMPTOMERNE. DET GÆLDER FOR AFGIFTNING SÅVEL SOM FOR FODGÆNGERES VENTETID.

sende og muligt. Det kan være i enhver uformel eller formel samtale. Ved et hjemmebesøg, i forbindelse med en aktivitet eller i en helt tredje sammenhæng.

Hvorfor det skal hedde stofedukation

På psykiatriområdet har man en interventionsform kaldet psykoedukation, som går ud på at undervise patienten i sin sygdom. Dermed skabes sygdomsindsigt, som kan forbedre patientens muligheder for at identificere symptomer på kommende sygdomsepisoder og dermed forebygge dem. Psykoedukation er veletableret, og forskningen har fundet effekt ved brug af interventionsformen. Psykoedukation bruges ofte i sammenhæng med kognitiv terapi.

Stofedukation er inspireret af psykoedukationens principper og rationale og

er en tilpasning af interventionsformen til misbrugsbehandlingen. Navnet stofedukation er således et bevidst valg. Ved at inddrage erfaringer fra psykoedukation og systematisere indsatsen i forhold til stofmisbrug er det muligt at udvikle de eksisterende erfaringer med formidling af stofviden.

Stofedukation er således ikke et nyt fænomen, men et nyt begreb. Men netop ved at få bedre 'greb' om fænomenet, bliver det lettere at udvikle det.

Guiden '*Stofedukation – guide til den første fase af behandlingen*' er udviklet i en 1. udgave. Man kan få guiden i elektronisk udgave ved henvendelse til thomas.lund@faf.kk.dk. En revideret - 2. - udgave kommer i december 2004.



TRO, HÅB & VIDEN

Af Thorkil Thorsen

142 sider, 150 kr.

Bogforlaget HER&NU,
www.bogherognu.dk

'Tro, håb & viden' er en gennemgang af en lang række danske og internationale artikler, undersøgelser og evalueringer af oplysning og undervisning om alkohol og narkotika. Bogen belyser forhold omkring målsætning, afsender, målgrupper, udformning af budskaber, kommunikationsformer og evaluering. Den er ikke en instruktionsbog i god og 'rigtig' strategi og teknik. Men snarere et problem- og idékatalog, som kan være til inspiration for dem, der skal overveje, planlægge og gennemføre oplysning og undervisning.

Forfatteren, der er kultursociolog og fil.dr., har i mange år beskæftiget sig med forskning på især alkoholområdet.

TIDSSKRIFT OM UNGDOMSFORSKNING



Center for Ungdomsforskning - tidl. RUC, nu DPU - udgiver tidsskriftet 'Ungdomsforskning'. I nr. 4 fra dec. 2003 var temaet 'Unge og rusmidler'.

Tidsskriftet kan læses på www.cefu.dk

TEMADAG OM UNGE OG MISBRUG

Misbrugsnet – Psykologernes faglige selskab for misbrugsbehandling – og Dansk Selskab for Addiktiv Medicin afholdt en temadag om 'Unge og stofmisbrug' d. 24. september 2004.

PowerPoint-præsentationer fra dagens oplægsholdere - bl.a. Thomas Lund - kan ses på www.misbrugsnet.dk og www.dsfa.dk.